

Nummer : 13-15.2014

Onderwerp : Herstel schade van graven door natuurgeweld

Korte inhoud : Schade aan de graven door de najaarsstorm in 2013 op basis van redelijkheid herstellen, waarbij wordt ingezet op herstel van het uiterlijk aanzien van de begraafplaatsen. De kosten voor herstel dekken via de reserve 'afkoopsom graven'.

Uithuizen, 4 september 2014.

AAN DE RAAD.

Aanleiding

In het najaar van 2013 heeft een stevige najaarsstorm grote schade aangericht aan de openbare ruimte in onze gemeente. Een groot aantal bomen is omgewaaid, met schade aan wegen en ondergrond tot gevolg. Ook op begraafplaatsen is een aantal bomen omgewaaid, waarbij (grote) schade is ontstaan aan een aantal graven. De raad heeft hier tijdens het vragenuur van de raadsvergadering van 21 november 2013 vragen over gesteld, die door het college zijn beantwoord.

Eind april 2014 is er opnieuw schade ontstaan aan graven op de begraafplaats in Uithuizermeeden. Deze keer is de bliksem ingeslagen in een boom, waarbij de boom compleet is versplinterd en hierbij schade heeft aangericht aan een aantal graven. Tijdens het vragenuur van 24 april 2014 heeft u hier vragen over gesteld, die door het college zijn beantwoord. Toen is aangegeven dat er een advies in voorbereiding was, waarin de verschillende schadegevallen op de eigen merites worden beoordeeld en dat tegelijkertijd een heldere werkwijze wordt gekozen die leidt tot een adequaat beheer van de begraafplaatsen. Dit traject is nu afgerond.

Hierbij presenteren wij u hierbij een voorstel waarin dit nader vorm en inhoud wordt gegeven.

Eigendom en rechthebbende

De aansprakelijkheid rondom de verschillende schadegevallen bleek lastiger te bepalen dan aanvankelijk gedacht, omdat er met name onduidelijkheden zijn over wie rechthebbende is van de grafmonumenten (zerken). Daarnaast speelt nog de vraag of de gemeente verantwoordelijkheid draagt als het gaat om het beheer en onderhoud van de grafmonumenten. Hierbij merken wij op dat het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen een verantwoordelijkheid is van de gemeente. Het uiterlijk aanzien van een begraafplaats speelt hierbij een grote rol.

Voor antwoord op de vraag hoe het zit met de aansprakelijkheid voor schade is

cruciaal om te weten hoe de verhouding is tussen eigendom van het graf en de grafmonumenten en de rol van rechthebbende. Uitgangspunt in het recht is dat een zaak die duurzaam verenigd is met de grond, in eigendom automatisch toevalt aan de eigenaar van de grond. Dit wordt natrekking genoemd. Deze hoofdregel lijdt uitzondering ingeval van grafmonumenten. Zolang sprake is van een rechthebbende en de formele termijn van grafrust nog niet is verstreken, blijft het eigendom van het grafmonument gescheiden van het eigendom van de eigenaar van de grond (situatie 1). Eerst wanneer er geen rechthebbende meer is en de termijn van grafrust is verstreken, gaat de bovengenoemde hoofdregel weer gelden: het grafmonument valt dan toe aan de eigenaar van de grond/begraafplaats (situatie 2).

Ingeval van schade in situatie 1 komt de schade voor rekening en risico van de rechthebbende/eigenaar van het grafmonument. Deze kan proberen de schade te verhalen op de schadeveroorzaker, maar zoals boven geschetst zal dat in onderhavige situatie niet eenvoudig zijn.

Ingeval van schade in situatie 2 komt de schade voor rekening en risico van de eigenaar van de grond, die immers ook eigenaar van het grafmonument is geworden.

Aansprakelijkheid

Bij de vraag naar de aansprakelijkheid voor de geleden schade is van belang de vraag of de gemeente voldaan heeft aan haar zorgplicht ten aanzien van de bomen. De mate waarin voldaan zou moeten worden aan deze zorgplicht is in dit geval open voor discussie.

Strikt juridisch gezien zijn de getroffen bomen eigendom van de gemeente. Aansprakelijkheid van de gemeente is pas aan de orde als duidelijk is dat de gemeente niet aan haar zorgplicht heeft voldaan. Uit onze informatie blijkt dat aan deze zorgplicht is voldaan. Bij het voldoen aan de zorgplicht door de gemeente, is er in dergelijke gevallen sprake van overmacht. De schade die daardoor is ontstaan komt in principe dus voor rekening van degene die de schade geleden heeft. Het kan zijn dat deze daarvoor een (opstal)verzekering heeft of anderszins verzekerd is.

De mate van aansprakelijkheid is echter alleen van belang als er rechthebbenden, anders dan de gemeente, zijn om die aansprakelijkheid op te verhalen.

Naast de juridische aansprakelijkheid is er ook zoiets als een morele verantwoordelijkheid in dergelijke gevallen. Vaststellen dat de gemeente geen enkele vorm van aansprakelijkheid aanvaardt is juridisch juist. Tegelijk lijkt het aangewezen om vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid de helpende hand te bieden om de schade in zekere mate te helpen herstellen.

Vraag blijft echter over in hoeverre de gemeente moet overgaan tot vervanging/herstel van allerlei graven in de oude staat als blijkt dat er door nabestaanden weinig belang aan wordt gehecht.

Huidige schadegevallen

Uit de inventarisatie komt naar voren dat op meerdere begraafplaatsen schade is ontstaan naar aanleiding van de najaarsstorm en de blikseminslag. Hieruit blijkt dat er op de begraafplaatsen van Oosternieland, Warffum en Uithuizermeeden (grote) schade is ontstaan aan grafmonumenten. Bij herstel van de grafmonumenten naar de oorspronkelijke toestand moet al gauw rekening gehouden worden met een herstelbedrag van €50.000.

Wat is ons beleid?

Op dit moment zijn er geen kaders rondom beheer en 'exploitatie' van de begraafplaatsen. De wettelijke taken van de gemeente op dit gebied zijn geregeld, maar er is momenteel geen visie op de toekomst. Het opstellen van een beheerplan voor de begraafplaatsen in de gemeente wordt opgevoerd in de kadernota 2015. Het doel van dit beheerplan is om alle zaken die spelen rondom de begraafplaatsen te bundelen en om kaders te stellen voor het toekomstig beheer en onderhoud van de begraafplaatsen. Zaken rondom aansprakelijkheid, rechthebbenden en beheer en onderhoud zullen integraal onderdeel uitmaken van het beheerplan.

Wat zegt de verzekeraar?

Ten aanzien van de schadegevallen is al contact geweest met onze verzekeraar. Deze geeft aan dat het mogelijk is om de schade per geval te verhalen op de verzekering, maar dat er per individueel geval een eigen risico is van 2500 euro. De verwachting is dat de meeste schades niet ver boven dit bedrag uit zullen komen, waardoor de gemeente bij volledige aanvaarding van de aansprakelijkheid een flinke eigen bijdrage zal moeten leveren voor het herstel.

Hoe gaan we om met nabestaanden?

Een groot aantal graven, die zijn beschadigd door de najaarsstorm, zijn al behoorlijk oud. Het is gebleken dat er voor alle beschadigde graven bij de storm geen formele rechthebbenden meer zijn. Tot op heden zijn er slechts een beperkt aantal nabestaanden geweest die contact hebben opgenomen met ons over afhandeling van schade e.d. door de najaarsstorm in 2013. Bij alle schadegevallen is gepoogd om nabestaanden te achterhalen. Dit is een langdurig (nog doorlopend) proces, waarbij er rekenschap mee gehouden moet worden dat niet alle nabestaanden getraceerd kunnen worden.

De nabestaanden van de beschadigde graven in Uithuizermeeden zijn allemaal achterhaald en op de hoogte gesteld. Dit heeft ook te maken met het feit dat de meeste schades zijn ontstaan bij een aantal kindergraven, waarbij de ouders op dit moment nog rechthebbende zijn.

Hoe gaan we om met schade door vandalisme?

In principe wordt bij vandalisme aangifte gedaan bij de politie. De aansprakelijkheid voor de schade ligt in dergelijke gevallen altijd bij de dader(s). Het is natuurlijk mogelijk dat de daders niet kunnen worden achterhaald. Op dat moment zal de rechthebbende voor de keuze staan om via de verzekering de schade te verhalen of de schade zelf te herstellen. Als de gemeente zelf rechthebbende is, zal een keuze gemaakt moeten worden of en in welke mate er tot herstel overgegaan moet worden.

Welke opties?

Er zijn een aantal opties mogelijk rondom aansprakelijkheid, het herstel van de beschadigde graven en de verantwoordelijkheid die de gemeente hierin wil nemen. Deze opties zijn:

Optie 1:

De gemeente aanvaardt volledige aansprakelijkheid voor de schade die is ontstaan aan alle graven, met daarbij alle bijkomende gevolgen.

Optie 2:

De gemeente aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de geleden schade. Dit betekent concreet dat nabestaanden opdraaien voor de kosten voor herstel van de graven en zij via hun eigen verzekering zullen moeten proberen de

schade vergoed te krijgen.

Optie 3:

De gemeente aanvaardt geen aansprakelijkheid, maar zet in op herstel op basis van een redelijke toestand van de graven. Insteek is hierbij niet om nabestaanden tegemoet te komen, maar om een bepaalde onderhoudstoestand van de begraafplaatsen te garanderen. Herstel vindt plaats op basis van een redelijke toestand van de grafzerk (daar waar de naam op staat). Deze optie is ook toepasbaar bij schade ontstaan door toedoen van derden, waarbij de schade niet verhaald kan worden.

Als college vinden wij het van belang dat de gemeente onze verantwoordelijkheid in deze kwestie nemen. Daarbij willen wij niet verzanden in allerlei juridische handelingen rondom aansprakelijkheid, maar ook niet onnodige kosten maken. Wij opteren hierbij voor optie 3.

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om:

- de schade aan graven door natuurgeweld te herstellen op basis van een redelijke toestand van de graven (optie 3) en de kosten hiervan (circa 30.000 euro) te dekken via de reserve 'afkoopsom graven';
- in voorkomende gevallen een gelijke werkwijze hanteren.

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Eemsmond,

M. van Beek, burgemeester

B.L. Meijer, secretaris